

Фестиваль анімаційних фільмів «Крок», який кожного вересня впродовж семи–десяти днів мандрує почергово річками Росії та України, був торік п'ятнадцятим. 2009 року він святкуватиме своє двадцятиріччя. Такі розбіжності в літочисленні зумовлені тим, що до 1998-го «Крок» відбувався лише раз на два роки.

Роксоляна Свято

Анімакрок—2008: зупинка на вимогу. Український фокус

Запрошення на «Анімакрок-2008».

Немає сумнівів, що за цей чималий час фестиваль зумів професійно вирости, стати не просто більшим і широкішим, а й, так би мовити, актуальнішим. В останні роки в його програмі можна побачити більшість стрічок, які отримують престижні європейські та світові нагороди (хоча й не завжди оцінка «крівського» журі збігається з оцінками журі інших міжнародних фестивалів). «Крок»–2008 за місцем проведення був російським і, за традицією, його присвячено дебютному й студентському кіно.

У січні ж київський Будинок кіно збирає повні зали охочих побачити не лише переможців торішнього фестивалю, а й ретроспективи відомих режисерів, найцікавіші роботи останніх років, а також вибране з конкурсної програми, що з тих чи тих причин не отримало нагород. А для українців особливо приємним було те, що вперше за кілька років дістали змогу побачити окрему програму прем'єр української анімації. Щоправда, з десяти українських короткометражних анімаційних фільмів у конкурсній програмі участь брали лише чотири. Три з них – роботи студентів майстерні Євгена Сивоконя: «355 акрів

музики» Максима Міленка, «Автопортрет» Наталії Скрябіної та «Катеринка представляє» Катерини Чепик (диплом фестивалю). Четвертою ж була вже znana киянам робота Артема Сухарєва та Максима Ратникова «На межі», виконана в новітній 3D-технології.

Загальне враження від студентських стрічок було приємним. «355 акрів» Максима Міленка – яскравий калейдоскоп візуальних асоціацій, навіяних музикою джазового піаніста Дейва Брубєка. Упродовж однієї п'єси тут змінюються не тільки образи, а й настрої (від майже шалено-енергійного – до ледь іронічного і навіть трохи ностальгійного). Несюжетна анімація, що може часом втомлювати глядача абстрактністю чи надміру суб'єктивними візіями автора, цього разу виявилася зрозумілою і цікавою.

«Автопортрет» Наталії Скрябіної – кількахвилинна замальовка робочого дня авторки: від неприємного пробудження під дзеленчання будильника, екстреного вибігання з дому – й до творчих мук за власним робочим столом. Намальовані образи поєднуються тут із «реальними» кадрами, в яких бачимо авторку. В якусь мить до неї навіть

прилітає дракон, якого вона хвилю тому олівцем намалювала на папері. Як написано в прикінцевих титрах, у монтажних роботах Наталії допомагав Степан Коваль.

«Катеринка представляє» – фільм сюжетно подібний до попереднього. Катеринка так само переживає творчу кризу: вигадуючи щораз нових персонажів, вона не може їх контролювати після створення – кожен починає жити власним життям. Намальований велосипед їде геть, людська постать бігає кімнатою, інша – самотійно відриває аркуш, на якому намальована. Врешті авторка залишається самотньою за своїм комп'ютером, щось наполегливо вистукуючи на клавіатурі. За дотепність і легкість бачення вона й отримала свою фестивальну нагороду.

«Маленький великий пес» Людмили Ткачикової – зразок добротної дитячої анімації. Анімації з гарним сюжетом (дотепним і водночас ліричним), симпатичними і колоритними мальованими персонажами (троє псів із дуже різними вподобаннями й характерами, добра бабуся, яка збирає в своєму домі всіляку живність, маленький хлопчик, який ніяк не може навчитися закидати м'яч у кошик, його велетенський тато-спортсмен та ін.) і якісним українським озвученням. Власне, історія такси, який шукає собі господаря, та хлопчика, який шукає собі пса, повертає увагу не в останню чергу через майстерне озвучення, здійснене Богданом Бенюком. Здається, саме такі мультики можуть бути цікавими наймолодшому українському глядачеві.

Робота ж Наталії Чернишової – казка «Про Степана-ковалю» (перед показом глядачі посміювалися, чи не іменитий мультиплікатор є головним персонажем цієї анімаційної стрічки) – хоча також орієнтована на маленького глядача, та радше російського, аніж українського. Головний герой цієї казки – хоробрий коваль Стьопа, який зумів повернути людям місяць, зорі й сонце, викрадені нечистою силою, й таким чином здобути руку чарівної Єлизавети. Знята в рамках російського проекту студії «Пілот» «Гора самоцвітів», що об'єднує казки народів світу, вона за стилістикою (і візуальною, і сюжетною) російська, так само як російським казковим персонажем є і сам Стьопа. Наголошую на цьому лише з тієї причини, що цей симпатичний і дотепний дитячий мультик, знятий за підтримки російської сторони й на основі російського фольклору, з дуже великою умовністю можна назвати українським.

Дві інші стрічки є прикладами типово дитячої анімації – цілком доречної та гарної для маленького глядача, але не розрахованої на фестивальні покази.

«Чарівний горох» Ярослави Руденко-Шведової – ще одна версія української народної казки про могутнього Котигорошка, розказаної оповідачем-одудом. «Червону жабу» Мар'яни Медвідь зроблено на основі казки Марини та Сергія Дяченків. Власне, це ще одна версія казки про «гидке каченя»: жабка, яка потерпає через свій незвичний вигляд (її шкіра привертає увагу всіх хижаків, бо ж важко червоній жабі замаскуватися серед зелені болота), згодом зуміє перетворити свою ваду на перевагу й змусить переслідувачів боятися.

Одна з найцікавіших українських анімаційних стрічок – «Театральний роман» Оксани Карпус. Його також знято за сценарієм подружжя Марини та Сергія Дяченків. Це єдиний у програмі ляльковий фільм (а робота з ляльками,

як відомо, потребує набагато більших часових затрат, аніж, скажімо, мальована).

У цій же стрічці продумано все до найменших деталей – не лише у вигляді чи одязі персонажів, а й в інтер'єрах, загальній атмосфері тощо. Перед нами – світ комах, дуже подібний до людського. Є тут і свій театр зі сценою, свої актори та глядачі, є квіткарки, які продають на вулицях букети, тощо. «Театральний роман» – історія зворушливого кохання маленької і непомітної глядачки-комашки до свого театрального кумира (який дуже нагадує вусатого таргана). Мало не щовечора приходиться вона до театру, аби послухати арії ставного й могутнього актора (насправді ж під імпазантними обладунками ховається звичайний непоказний персонаж). Так минають роки. Глядачка виростає (спершу школярка з бантами, вона невдовзі перетворюється на «жінку», народжує дитинку, а потім стає сивою бабусяю), старішає і її кумир. Незмінною є лише його роль на сцені та прихильність глядачки. І от лише в глибокій старості вони знайомляться. Актор, поскрипуючи зношеними обладунками й перемагаючи старечий ревматизм, підходить до бабусі й дарує їй квіти. Дуже дотепно в стрічці показано й театральне життя: закулісні працівники, які приводять у рух театральну машинерію, актори, які грають другорядні ролі, музикант, який роками змушений виконувати один і той самий музичний супровід. «Театральний роман» – приклад анімаційного фільму, який може бути однаково цікавий і дітям, і дорослим. Перших він привабить передусім своїм сюжетом та образами, других – вигадливістю авторської фантазії та продуманістю кожної найменшої деталі.

Закривала програму стрічка метра української анімації Євгена Сивоконя. «Збережи і врятуй» є дуже настальгійною в доброму сенсі й трохи сумною стрічкою, а також гарною з художнього погляду. Щодо виражальних засобів цей фільм доволі аскетичний: автор використовує лише кілька кольорів, промальовує олівцем тільки найголовніші деталі. Утім, таке обмеження засобів тільки сприяє більшій художній виразності: тут кожна рисочка несе якусь інформацію.

У сюжетному сенсі – це історія ангела-охоронця, який врешті не зумів порятувати свого підопічного. Сидячи вночі на даху будинку (його силует у цій сцені нагадує постать сумного Спасителя, якого скульптори колись вирізьблювали на надмогильних пам'ятниках), він пригадує усе своє життя: як тримав над хлопцем парасольку в дощ; як урятував його, коли той ледь не втопився; як бився з іншим ангелом на небі, доки хлопці з'ясовували стосунки на землі; як, зрештою, уже дорослим хлопець став багатієм і відмовився від послуг небесного охоронця (бо ж тепер у нього була ціла армія власних озброєних захисників). Уперто мандруючи за чоловіком, ангел самотньо чекає його на даху, літає за літаком, заглядає у вікна, та врешті не витримує і йде геть. Не дивно, що вже в наступну мить чоловік гине, потрапивши в якусь бандитську стрілянину.

Коли ж підсумовувати, то загальне враження від української програми «Кроку» позитивне. Може, не все з показаного претендує на фестивальні нагороди. Утім, не вся анімація на це розрахована: не менш важливо, щоб з'являлися й просто гарні мультики, зняті для сучасної дитини.